

Березнівська районна рада
Рівненський державний гуманітарний університет
Рівненський центр маркетингових досліджень
Надслучанський інститут
Національного університету водного господарства та природокористування

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

МОНОГРАФІЯ

*За загальною редакцією
доктора економічних наук М.Х.Шершуна*

Рівне - 2016

УДК 338.48
ББК 65.43
П-27

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол №6 від 30 червня 2016 р.)*

Редакційна колегія: Шершун М.Х., д.е.н., провідний наук. співробітник Інституту агроекології та природокористування НААН України, Юхименко-Назарук І.А., к.е.н., доцент, декан факультету документальних комунікацій та менеджменту РДГУ; Микитин Т.М., к.т.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту РДГУ; Дейнега І.О. – к.е.н., доцент кафедри менеджменту РДГУ; Бергаш Б.М., к.е.н., доцент кафедри менеджменту РДГУ; Коротун С.І., к.г.н., доцент, завідувач кафедри туризму НУВГП; Каменчук Л.І., голова Березнівської районної ради.

Рецензенти:

Маслак О.І., доктор економічних наук, професор, Кременчуцький національний університет ім.М.Остроградського

Матвійчук Л.Ю., доктор економічних наук, професор, Луцький національний технічний університет

Якимчук А.Ю., доктор економічних наук, доцент, Національний університет водного господарства та природокористування

Перспективи розвитку сільського та екологічного туризму в Україні: Монографія / За заг. ред. М.Х.Шершуна. Громадська організація „Рівненський центр маркетингових досліджень”. Рівне: Видавець Олег Зень, 2016. - 264 с.

ISBN 978-617-601-157-6

Монографія видається за матеріалами конференції „Перспективи розвитку сільського та екологічного туризму в Україні в рамках проекту „Розвиток сільського зеленого та екологічного туризму як планомірна складова економічного розвитку Березнівського району”, що впроваджується Березнівською районною радою (вул. Київська, 6, м. Березне Рівненської області, 34600, +380365353390, berezne_rada@ukr.net) спільно з громадською організацією „Рівненський центр маркетингових досліджень” (вул. Ст. Бандери, 39а, м. Рівне, 33014, taras_m@ukr.net), Надслучанським інститутом Національного університету водного господарства та природокористування (вул.Чорновола, 25 м.Березне Рівненської обл., 34600, +380365356746, lisinstitut@ukr.net).

УДК 338.48
ББК 65.43

За зміст публікації повну відповідальність несуть автори.
Зміст публікації не є відображенням офіційної позиції Європейського Союзу

ISBN 978-617-601-157-6

© Рівненський центр маркетингових досліджень, 2016

Проект впроваджується Березнівською районною радою
вул.Київська, 6 м.Березне Рівненської області, 34600
+380365353390
e-mail:
berezne_rada@ukr.net

Проект фінансується ЄС
Представництво
Європейського Союзу в
Україні:
Київ, 01033,
вул.Володимирська, 101
тел.: +380443908010,
факс: +380443908015

Європейський Союз складається з 28 держав-членів та їх народів. Це унікальне політичне та економічне партнерство, засноване на цінностях поваги до людської гідності, свободи, рівності, верховенства права і прав людини. Понад п’ятдесят років нам знадобилось для створення зони миру, демократії, стабільності і процвітання на нашому континенті. Водночас нам вдалось зберегти культурне розмаїття, толерантність і свободу особистості. ЄС налаштований поділитись своїми цінностями та досягненнями з країнами-сусідами ЄС, їх народами, та з народами з-поза їх меж.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

1. **Андрощук М.С.**, головний бухгалтер Рівненського державного гуманітарного університету
2. **Бабікова К.О.**, канд. с.-г. наук, старший викладач кафедри освіти дорослих факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (м.Київ)
3. **Берташ Б.М.**, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
4. **Блажкевич Т.П.**, канд. екон. наук, доцент кафедри екологічної безпеки та економіки природокористування Житомирського національного агроекологічного університету (м.Житомир)
5. **Бобровський А.Л.**, канд. техн. наук, с.н.с., професор кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
6. **Божук Т.І.**, доктор географ. наук, доцент кафедри туризму Національного університету „Львівська політехніка” (м.Львів)
7. **Брухлій Б.В.**, головний спеціаліст сектору культури і туризму Корецької районної державної адміністрації (м.Корець)
8. **Волошин В.С.**, канд. екон. наук, доцент кафедри економічної кібернетики Національного університету водного господарства та природокористування (м.Рівне)
9. **Дейнега І.О.**, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
10. **Дейнега О.В.**, канд. екон. наук, завідувач кафедри економіки та маркетингу Рівненського інституту слов'янознавства КСУ (м.Рівне)
11. **Димченко Н.С.**, канд. психол. наук, доцент кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
12. **Ісаєнко В.М.**, доктор біолог. наук, декан факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (м.Київ)
13. **Корж Н.В.**, доктор екон. наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету (м.Вінниця)
14. **Костюкевич Р.М.**, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту Національного університету водного господарства та природокористування (м.Рівне)
15. **Костюкевич А.М.**, канд. екон. наук, старший викладач кафедри трудових ресурсів і підприємництва Національного університету водного господарства та природокористування (м.Рівне)
16. **Кудінова І.П.**, канд. екон. наук, доцент кафедри аграрного консалтингу та сервісу Національного університету біоресурсів і природокористування України (м.Київ)
17. **Кудла Н.Є.**, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту та комерційної діяльності Львівського інституту економіки і туризму (м.Львів)
18. **Куцай Н.С.**, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького національного технічного університету (м.Луцьк)
19. **Куницький М.П.**, доктор іст. наук, доцент кафедри туризму Луцького інституту розвитку людини Університету „Україна” (м.Луцьк)
20. **Кратт О.А.**, доктор екон. наук, завідувач кафедри маркетингу Кременчуцького національного університету ім.М.Остроградського (м.Кременчук)
21. **Локутова О.А.**, канд. с.-г. наук, доцент кафедри аграрного консалтингу та сервісу Національного університету біоресурсів і природокористування України (м.Київ)
22. **Лукомська О.І.**, викладач кафедри економічної теорії Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
23. **Мальчик М.В.**, доктор екон. наук, завідувач кафедри маркетингу Національного університету водного господарства та природокористування (м.Рівне)

24. **Машта Н.О.**, канд. техн. наук, доцент кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
25. **Мініч А.П.**, канд. філософських наук, старший викладач кафедри культурології та філософії Національного університету „Острозька академія” (м.Острог)
26. **Микитин Т.М.**, канд. техн. наук, доцент кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
27. **Нездоймінов С.Г.**, канд. екон. наук, доцент кафедри економіки та управління туризмом Одеського національного економічного університету (м.Одеса)
28. **Онищук Н.В.**, ст. викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ (м.Вінниця)
29. **Онопрійчук А.С.**, радник (м.Київ)
30. **Онопрійчук Д.С.**, експерт-радник (м.Київ)
31. **Остапчук С.М.**, канд. техн. наук, доцент кафедри геодезії та картографії Національного університету водного господарства та природокористування (м.Рівне)
32. **Попко О.В.**, канд. екон. наук, доцент кафедри маркетингу Національного університету водного господарства та природокористування (м.Рівне)
33. **Почтовюк О.Б.**, доктор екон. наук, декан факультету менеджменту Кременчуцького національного університету ім.М.Остроградського (м.Кременчук)
34. **Прокопчук А.В.**, аспірант, Національний університет водного господарства та природокористування (м.Рівне)
35. **Рибачук Т.Л.**, здобувач кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
36. **Самборський І.О.**, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
37. **Самоліук Н.М.**, канд. екон. наук, доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва Національного університету водного господарства та природокористування (м.Рівне)
38. **Семенова Ю.М.**, аспірант, Національний університет водного господарства та природокористування (м.Рівне)
39. **Сидорук С.В.**, канд. екон. наук, старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу Луцького національного технічного університету (м.Луцьк)
40. **Степанюк О.О.**, аспірант, завідувач лабораторії ІКТ факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (м.Київ)
41. **Сушик О.Г.**, канд. пед. наук, доцент кафедри КТ Луцького національного технічного університету (м.Луцьк)
42. **Фастовець О.О.**, канд. пед. наук, доцент кафедри туризму Національного університету фізичного виховання та спорту України (м.Київ)
43. **Щербань О.**, канд. іст. наук, директор ЕкоАгросадиби салон-студія „Лялина Світлиця” (смт.Опішня, Полтавська область)
44. **Шершун М.Х.**, доктор екон. наук, старший науковий співробітник інституту агроекології та природокористування НААН України (м.Київ)
45. **Щесюк С.В.**, старший викладач кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (м.Рівне)
46. **Янчук О.Є.**, канд. техн. наук, доцент кафедри геодезії та картографії Національного університету водного господарства та природокористування (м.Рівне)
47. **Янчук Р.М.**, канд. техн. наук, доцент кафедри геодезії та картографії Національного університету водного господарства та природокористування (м.Рівне)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні аспекти управління в економіці сільського та екологічного туризму	9
1.1. <i>Костюкевич Р.М., Костюкевич А.М.</i> Застосування методологій бізнес-моделювання та проектного менеджменту у системі стратегічного розвитку зеленого туризму.....	9
1.2. <i>Кудінова І.П.</i> Сільський зелений туризм як форма підприємництва у сільській місцевості.....	15
1.3. <i>Кудла Н.Є.</i> Роль органів місцевого самоврядування, місцевої спільноти і громадських організацій у розвитку сільського туризму.....	22
1.4. <i>Лукомська О.І.</i> Значення диверсифікації агробізнесу в умовах розвитку сільського зеленого туризму.....	33
1.5. <i>Локутова О.А., Онопрійчук А.С., Онопрійчук Д.С.</i> Особливості інформаційно-консультаційного забезпечення (дорадництва) у сфері сільського зеленого туризму в Україні.....	42
1.6. <i>Мініч А.П.</i> Етичні проблеми розвитку сільського туризму: християнський аспект.....	48
1.7. <i>Остапчук С.М., Прокончук А.В.</i> Аналіз використання супутникових знімків при проектуванні екологічних стежок.....	54
1.8. <i>Самоліук Н.М.</i> Сутність сільського туризму та умови його розвитку в Україні.....	62
1.9. <i>Щесюк С.В.</i> Проблематичність формування туристичної індустрії місцевого рівня.....	71
1.10. <i>Янчук О.Є., Янчук Р.М.</i> Наповнення даними цифрових карт для мобільних туристичних додатків.....	75
РОЗДІЛ 2. Екологічні аспекти розвитку сільського зеленого туризму	90
2.1. <i>Бабікова К.О., Степанюк О.О., Ісаєнко В.М.</i> Інтегративний інноваційний підхід в організації та розвитку сільського зеленого туризму в Україні.....	90
2.2. <i>Блажкевич Т.П.</i> Сучасні теоретичні уявлення економіки туризму та економіки природокористування.....	96
2.3. <i>Бобровський А.Л., Рибачук Т.Л.</i> Необхідність підвищення ефективності використання вітчизняних туристично-рекреаційних ресурсів.....	105
2.4. <i>Брухлій Б.В.</i> Екологічні аспекти організації туризму в сільській місцевості.....	114
2.5. <i>Корж Н.В.</i> Екологічний туризм: етимологія та тенденція розвитку.....	120
2.6. <i>Семенова Ю.М.</i> Перспективи розвитку екологічного туризму у контексті екологізації економіки.....	127
РОЗДІЛ 3. Регіональні особливості організації та розвитку сільського зеленого та екологічного туризму	133
3.1. <i>Божук Т.І.</i> Сільський та екологічний туризм у складі рекреаційно-туристичних дестинацій для потреб активного відпочинку та стаціонарної рекреації (на прикладі Жовківського району Львівської області).....	133
3.2. <i>Берташ Б.М., Шериун М.Х.</i> Сільський та екологічний туризм як планомірна складова економічного розвитку регіонів та залучення інвестицій.....	145
3.3. <i>Кудла Н.Є.</i> Активність органів місцевого самоврядування у розвитку туристичних послуг у сільській місцевості Карпатського регіону.....	152
3.4. <i>Нездоймінов С.Г.</i> Потенціал розвитку сільського зеленого туризму Одеського регіону.....	164

3.5. <i>Маишта Н.О.</i> Проблеми та перспективи розвитку велосипедного туризму на території Надслучанського регіонального ландшафтного парку.....	170
3.6. <i>Микитин Т.М.</i> Організація та проектування екологічних стежок у регіональних ландшафтних парках.....	176
3.7. <i>Почтовюк О.Б., Самборський І.О., Андрощук М.С.</i> Регіональні організаційні аспекти розвитку ринку сільського зеленого туризму.....	180
3.8. <i>Сидорук С.В., Куцай Н.С.</i> Характеристика територіальної організації готельних послуг для туристів, бізнесменів, транзитників на прикладі Волинської області.....	186

РОЗДІЛ 4. Маркетингове забезпечення розвитку сільського зеленого та екологічного туризму в Україні та регіонах.....195

4.1. <i>Волошин В.С., Дейнега О.В.</i> Маркетингові інформаційні системи як засіб автоматизації прогнозування на ринку послуг сільського зеленого та екологічного туризму в Україні....	195
4.2. <i>Дейнега І.А., Крат О.А.</i> Формирование комплекса маркетинга в предпринимательской среде на рынке сельского зеленого туризма.....	201
4.3. <i>Кудінова І.П.</i> Інструменти маркетингового забезпечення розвитку сільського зеленого туризму в Україні.....	207
4.4. <i>Мальчик М.В., Попко О.В., Онищук Н.В.</i> Структурно-логічна послідовність формування системи маркетингу співпраці туристичних підприємств.....	215
4.5. <i>Сушик О.Г., Куницький М.П.</i> Методи популяризації сільського зеленого туризму.....	226

РОЗДІЛ 5. Перспективні технології підготовки фахівців у сфері туристичної діяльності.....232

5.1. <i>Димченко Н.С.</i> Основні аспекти професійної підготовки майбутніх менеджерів туризму у вищих навчальних закладах.....	232
5.2. <i>Кудла Н.С.</i> Агротуристичне дорадництво та підготовка кадрів у сфері сільського туризму.....	237
5.3. <i>Фастовець О. О.</i> Актуальні форми підготовки фахівців для сфери сільського екологічного туризму	247
5.4. <i>Щербань О.</i> Атрактивні майстер-класи в ЕкоАгроСадибі „Лялина Світлиця” як способи промоції етнокультурного туризму Полтавщини.....	258

Середовищем будемо вважати сукупність усіх або тільки суттєвих факторів взаємодії деяких об'єктів, хід певних процесів або походження будь-яких явищ. Фактори поділимо на умови і ресурси (джерела) – матеріальні, енергетичні та інформаційні засоби, що посередньо (несуттєво) і безпосередньо (суттєво) зумовлюють взаємодію об'єктів, хід процесів і походження явищ. У силу відносності руху матерії і постійного кругообігу речовини, енергії та інформації в природі одні об'єкти, процеси і явища можуть бути засобами (ресурсами) для інших і навпаки. З наведеного визначення можна зробити висновок, що поняття “середовище” має зміст лише стосовно об'єктів, процесів і явищ, що розглядаються. Наприклад, явище розповсюдження звуку можливе лише в пружному середовищі, хімічні реакції протікають лише у відповідних реактивах, а життя є прерогативою біосфери – сфери взаємопроникнення речовини трьох агрегатних станів: твердого (літосфера), рідкого (гідросфера) і газоподібного (атмосфера). Простір і час у такому визначенні середовища за В.І.Вернадським є особливими властивостями самоорганізації і саморозвитку матерії під впливом відповідних факторів.

Джерела інформації

1. Блажкевич Т.П. Економіка природокористування: навч.-метод. посіб. / Т.П.Блажкевич, В.В.Волочков. – Житомир: Вид-во Житомир. нац. агрокол. ун-ту, 2008. – 424 с.
2. Вернадский В.И. Научная мысль как планетное явление / В.И.Вернадский. – М.: Наука, 1991. – 270 с.
3. Вернадский В.И. Живое вещество / В.И.Вернадский. – М.: Наука, 1978. – 358 с.
4. Дедю И.И. Экологический энциклопедический словарь / И.И.Дедю. – Кишинёв: Гл. ред. МСЭ, 1990. – 408 с.
5. Куражковский Ю.Н. Очерки природопользования: учеб. / Ю.Н.Куражковский. – М.: Мысль, 1969. – 268 с.
6. Опарин А.И. Жизнь, её природа, происхождение и развитие / А.И.Опарин. – 2-е доп. изд. – М.: Наука, 1968. – 173 с.
7. Реймерс Н.Ф. Природопользование: слов.-справ. / Н.Ф.Реймерс. – М.: Мысль, 1990. – 637 с.
8. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / Уклали О.І.Скопненко, Т.В.Цимбалюк. – К.: Довіра, 2006. – 789 с.

2.3.Необхідність підвищення ефективності використання вітчизняних туристично-рекреаційних ресурсів

Вітчизняна туристично-рекреаційна сфера використовує вагомий природний потенціал неефективно і не повною мірою. Найбільша кількість природно-рекреаційних ресурсів концентрується в Карпатському і Поліському регіонах (відповідно 34 і 21% загальної площі). Однак саме тут рівень їх використання найнижчий (8 і 9% порівняно з 14,4% у середньому в Україні). Зі 104 відомих в Україні родовищ лікувальних торфових і мулових грязей нині застосовують з метою лікування лише 26, із 400 мінеральних джерел для бальнеологічних цілей і промислового розливу використовують лише 34 [4, 5].

За кількістю родовищ і проявів мінеральних вод Україна посідає одне з провідних місць у світі. На сьогодні в Україні розвідані та затверджені запаси мінеральних вод на 169 ділянках в загальній кількості 66082 м³/добу [1]. Типи українських мінеральних вод різноманітні: вуглекислі декількох типів, залізисті, сульфатні, борні, з підвищеним вмістом органічних сполук й інші. Найбільш поширені мінеральні води без специфічних компонентів і властивостей (на 80 ділянках затверджено 33325,7 м³/добу в 16 областях). На другому місці за кількості ділянок і запасів — радонові води: на 24 ділянках затверджено 9784,6 м³/добу. На 19 ділянках бромних вод затверджено 9135 м³/добу; на 12 ділянках сульфідних - затверджено 5435,2 м³/добу. Мінеральні води з підвищеним вмістом органічних речовин затверджені на 11 ділянках у кількості 923,8 м³/добу; залізисті - на 10 ділянках у кількості 2175 м³/добу. Решта типів мінеральних вод розвідані на 1...2 ділянках. Найбільш багатою на різновиди мінеральних вод є Закарпатська область, де розвідані 6 типів вуглекислих вод (миш'яковисті, борні, залізисті, кремністі, йодо-бромні, просто вуглекислі) і сульфідні й бромні, в Донецькій і Запорізькій - по 5 типів, у Львівській - 4 типи. Крім родовищ із затвердженими запасами, нараховується 84 родовища з попередньо оціненими запасами мінеральних вод майже усіх відомих в Україні типів із загальною сумою запасів 71515

м³/добу, з них із специфічними компонентами та властивостями - 28900 м³/добу. На базі родовищ мінеральних вод в Україні функціонують численні здравниці. Найбільш відомі з них у Львівській, Закарпатській, Вінницькій, Київській, Черкаській, Полтавській, Дніпропетровській, Запорізькій, Донецькій, Харківській, Хмельницькій областях.

В Україні термальні води виявлені при бурінні на нафту та газ у Причорноморському і Закарпатському артезіанських басейнах. За станом на 01.01.2004 р. в Україні детально розвідані 2 родовища термальних вод - Брегівське (запаси термальних вод складають 0,871 тис. м³/добу) у Закарпатській області та Новоселівське у АР Крим (Новоселівське родовище складається з 6 ділянок, запаси термальних вод з складають 8,412 тис. м³/добу).

Термін «біологічне різноманіття» застосовують для означення всіх форм життя на Землі (від найпростіших одноклітинних бактерій до складних комплексних екосистем тропічних лісів, включаючи людину). Україна займаючи менше 6% площі Європи, володіє близько 35% її біорізноманіття [3].

Кліматична, геологічна та ландшафтна різноманітність і велика територія України обумовлюють видове багатство тваринного світу. Включаючи акваторії Чорного і Азовського морів. Найбільше уваги зараз приділяється вивченню, охороні, відтворенню та раціональному використанню хребетних тварин, фауна яких представлена в Україні більш ніж 200 видами риб, 18 видами земноводних, 20 видами плазунів, більш як 400 видами птахів і 101 видом ссавців. Площа лісового фонду України становить 10,8 млн.га, з них 9,4 млн.га вкрито лісовою рослинністю. Просторове розміщення лісів пов'язане переважно з кліматичними чинниками. У цілому клімат України помірно континентальний, за винятком Південного берегу Криму, де він субтропічний. Континентальність зростає із заходу на схід, а лісистість зменшується, становлячи 42% у Карпатах, 26,8% на Поліссі, 13% - у Лісостепу, 10,4% - у Криму та 5,3% - у степовій зоні. Площа лісів України є найнижчою у Європі (після Молдови). Фактична лісистість областей України на 5...9% нижча від оптимальної, для досягнення якої при існуючих темпах зростання (0,05% на рік) потрібно 120 років.

Одним із найдієвіших заходів збереження біорізноманіття — створення охоронних, природно-заповідних територій, до складу яких входять ділянки суші та водного простору, природні комплекси й об'єкти, що мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну й іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного та рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу, забезпечення проведення фонових моніторингу довкілля та забезпечення необхідних умов для зменшення шкідливого антропогенного впливу на біологічні об'єкти, сприяння збереженню цілісності екологічних систем, у яких можуть підтримуватися природні механізми відносин між біологічними видами, що необхідні для існування системи.

Природно-заповідний фонд України (займає трохи більше 4% території країни) включає біосферні й природні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва [2]. Природні заповідники - природоохоронні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних для даної ландшафтно-ї зони природних комплексів з усією сукупністю їх компонентів, вивчення природних процесів і явищ, що відбуваються в них, розробки наукових засад охорони довкілля, ефективного використання природних ресурсів й екологічної безпеки. Біосферні заповідники - природоохоронні, науково-дослідні установи міжнародного значення, у яких діє режим абсолютного заповідання та які створюються з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонових екологічного моніторингу, вивчення спонтанних і глобально-антропогенних змін, що відбуваються в біосфері (у світі нині існує близько 350 біосферних заповідників і 4 з них - Асканія Нова, Чорноморський, Карпатський і Дунайський в Україні). Ділянки землі й водного простору з усіма природними ресурсами повністю вилучаються з господарського

використання і надаються заповідникам. Заповідники знаходяться під охороною закону (на їх території категорично забороняються всі види господарської діяльності - мисливство, рибацтво, вилов тварин, усі види лісокористування, збір лікарських трав, збирання квітів, випас худоби, застосування будь-яких хімічних засобів, шумових дій). У заповіднику вводиться абсолютне заповідання цілковите невтручання людей у природні процеси, або заповідання обмежене (для досягнення максимальної природної рівноваги і максимального збереження екосистем допускається здійснення певних біотехнологічних заходів - вилов тварин, що надміру розмножилися, створення штучних водопоїв, протиерозійний захист тощо).

Національні природні парки - природоохоронні, рекреаційні, культурно-освітні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження, відтворення й ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню й естетичну цінність. У більшості країн світу основною категорією природно-заповідних ділянок природи є національні парки. Зараз їх у світі налічується більше 2300 (в Україні 12 національних парків, це, зокрема Товтри Подільські, озеро Синевир, Шацькі озера тощо). Ділянки землі й водного простору з усіма природними ресурсами й об'єктами в національних парках вилучаються з господарського використання і надаються національним паркам. Охорона природи в них поєднується з науковою роботою й організацією відпочинку населення і туризмом. Використання природних ресурсів у національних парках обмежене. Регіональні ландшафтні парки - природоохоронні, рекреаційні установи місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення. Регіональні ландшафтні парки організуються, як правило, без вилучення земельних ділянок, водних й інших природних об'єктів у їх власників або користувачів. Охорона природи в них має підпорядковане значення.

Заказники - природні території й акваторії, на яких охороняються окремі види рослин і тварин або природні комплекси (озера, болота, ділянки лісу чи степу з рідкісними видами рослин або тварин, печери, території з унікальними геологічними утвореннями тощо). На території заказників дозволяється обмежена господарська діяльність, що не завдає шкоди об'єктам, які охороняються (обмежена заготівля сіна в лісових заказниках, регламентоване полювання на окремі види тварин у заповідно-мисливських господарствах тощо). Оголошення заказників проводиться без вилучення земельних ділянок, водних й інших природних об'єктів у їх власників або користувачів. Заказники поділяються на ландшафтні, лісові, ботанічні, загальнозоологічні, ентомологічні, іхтіологічні, гідрологічні, загальногеологічні, палеонтологічні й карстово-спелеологічні.

Пам'ятки природи — окремі унікальні природні утворення, що мають особливе природоохоронне, наукове, естетичне і пізнавальне значення, з метою збереження їх у природному стані. Оголошення пам'яток природи проводиться без вилучення земельних ділянок, водних й інших природних об'єктів у їх власників чи користувачів. Пам'ятки природи поділяються на комплексні, ботанічні, зоологічні, гідрологічні й геологічні. Заповідні урочища - лісові, степові, болотні й інші відокремлені з метою збереження у природному стані цілісні ландшафти, що мають важливе наукове, природоохоронне й естетичне значення. Оголошення заповідних урочищ проводиться без вилучення земельних ділянок й інших природних об'єктів у їх власників чи користувачів.

Ботанічні сади - створюються з метою збереження, вивчення, акліматизації, розмноження в спеціально створених умовах та ефективного господарського використання рідкісних і типових видів місцевої й світової флори шляхом створення, поповнення і збереження ботанічних колекцій, ведення наукової, навчальної й освітньої роботи. Ділянки землі й водного простору з усіма природними ресурсами вилучаються з господарського використання і надаються ботанічним садам.

Дендрологічні парки - створюються з метою збереження і вивчення у спеціально створених умовах різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій для найбільш ефективного наукового, культурного, рекреаційного й іншого використання. Земельні ділянки з усіма природними ресурсами вилучаються з господарського використання і надаються дендрологічним паркам.

Зоологічні парки - створюються з метою організації екологічної освітньо-виховної роботи, створення експозицій рідкісних, екзотичних і місцевих видів тварин, збереження їх генофонду, вивчення дикої фауни і розробки наукових основ розведення диких тварин у неволі. Земельні ділянки з усіма природними ресурсами вилучаються з господарського використання і надаються зоологічним паркам. Парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва - найбільш визначні й цінні зразки паркового будівництва з метою охорони і використання в естетичних, виховних, наукових, природоохоронних та оздоровчих цілях. Створення парків - пам'яток садово-паркового мистецтва проводиться з вилученням у встановленому порядку або без вилучення земельних ділянок, водних й інших природних об'єктів у їх власників чи користувачів. Заказники, пам'ятки природи, ботанічні й зоологічні сади, дендрологічні парки і парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва - залежно від їх екологічної наукової цінності можуть бути загальнодержавного або місцевого значення. Природно-заповідна мережа України налічує близько 6940 територій та об'єктів. До вищих категорій заповідання належать 4 біосферні та 16 природних заповідників, 12 національних природних парків; 2507 заказників, 3016 пам'яток природи, 35 дендрологічних парків, 527 парків – пам'яток садово-паркового мистецтва, 22 ботанічні сади, 12 зоологічних парків, 35 регіональних ландшафтних парків, 754 заповідні урочища (на відміну від вітчизняної в міжнародній класифікації функції національних і природних парків розмежовуються - природні парки створюються для рекреації; головне завдання національних парків - збереження природного різноманіття, а рекреації й туризму відводиться підпорядкована й обмежена роль). В адміністративних областях природно-заповідні території й об'єкти розміщені нерівномірно. Найбільша частка заповідності припадає на західні й північно-західні області України (найнижчий цей показник в областях з високою розораністю - Вінницькій, Дніпропетровській, Кіровоградській, Київській).

Екологічна мережа - єдина територіальна система, яка включає ділянки природних ландшафтів, що підлягають особливій охороні: території й об'єкти природно-заповідного фонду, курортні та лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водозахисні, полезахисні території й об'єкти інших типів, що визначаються законодавством України та є частиною структурних територіальних елементів. До елементів екологічної мережі належать: природні регіони - природно-територіальні утворення значної площі, суцільність яких визначається характерними для них фітоландшафтами, фізико-географічними, адміністративними й іншими ознаками, що характеризуються типовими й унікальними природними компонентами, які виконують регіональну екостабілізуючу роль; природні коридори - природні або приведені до природного стану ділянки землі чи водної поверхні, які на різних рівнях просторової організації екологічної мережі забезпечують для природного середовища умови безперервності, системної єдності й функції біокомунікації.

Розвитку рекреаційних послуг перешкоджають неоптимальне співвідношення їх ціни та якості, нерозвинена інфраструктура, незадовільний стан комунікацій, низька якість послуг сфери побуту, забрудненість довкілля, брак інвестицій, економічна та політична нестабільність, недоліки нормативно-правового регулювання галузі. До інших негативних тенденцій та проблем, що зумовлюють низьку ефективність та недовикористання потенціалу туристично-рекреаційної сфери, відносять необгрунтовано різку територіальну диференціацію господарського використання рекреаційного потенціалу морських узбереж та недостатнє використання курортно-рекреаційного потенціалу інших областей, що межують із морськими водами; неефективність механізмів контролю за туристично-рекреаційною діяльністю; відсутність відповідної системи моніторингу.

Основні ризики використання та відтворення потенціалу туристично-рекреаційної сфери в Україні пов'язані з несприятливим режимом її нормативно-правового регулювання, низьким рівнем громадської безпеки, системи охорони здоров'я та гігієни, незадовільним станом транспортної інфраструктури, нерозвиненістю індустрії гостинності, відсутністю єдиної системи екологічних стандартів послуг санаторно-курортних і готельних закладів, тощо.

Однією із суттєвих проблем використання природних ресурсів рекреаційної сфери є їх руйнування, забруднення, виснаження через надмірну й екологічно незбалансовану господарську практику. Тому метою державної політики має стати забезпечення раціонального використання природних ресурсів, зменшення негативного впливу туристично-рекреаційної діяльності на довкілля. Така політика повинна спрямовуватися на залучення до процесу виробництва туристичних послуг переважно відновлюваних і невитратних ресурсів природно-рекреаційної сфери. Перспективним напрямом є створення умов для залучення інвестицій у розвиток туристичної галузі, перебудову інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури, стимулювання інноваційної діяльності у сфері надання туристичних послуг з метою зменшення негативного впливу галузі на довкілля. Пріоритетами державної та регіональної політики мають стати збереження й відновлення особливо цінних природних територій та об'єктів, природно-лікувальних ресурсів, об'єктів історико-культурної спадщини; оптимізація мережі існуючих санаторно-курортних й оздоровчих закладів; забезпечення ефективного контролю за діяльністю туристично-рекреаційних, санаторно-курортних та оздоровчих об'єктів і закладів; розвиток сільського туризму; впровадження міжнародних принципів сталого розвитку туристично-рекреаційної індустрії, тощо.

Стратегічною метою підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного комплексу України є створення конкурентоспроможної індустрії, яка всебічно задовольнятиме потреби споживачів туристичного продукту, сприятиме розвитку економіки країни шляхом створення нових робочих місць, бюджетних і валютних надходжень, підтримка національно-патріотичної та культурної спадщини з урахуванням необхідності збереження, відтворення, недопущення деградації та погіршення оздоровчих і лікувальних властивостей території країни. Досягненню цієї мети може сприяти розробка механізмів формування і реалізації стратегії еколого-економічного розвитку туристично-рекреаційного комплексу (ТРК), які включатимуть кілька послідовних етапів (рис. 2.3).

Існує низка переваг і недоліків та можливостей і загроз розвитку туристично-рекреаційного природокористування, що впливають на реалізацію розробленої стратегії (табл. 2.1).

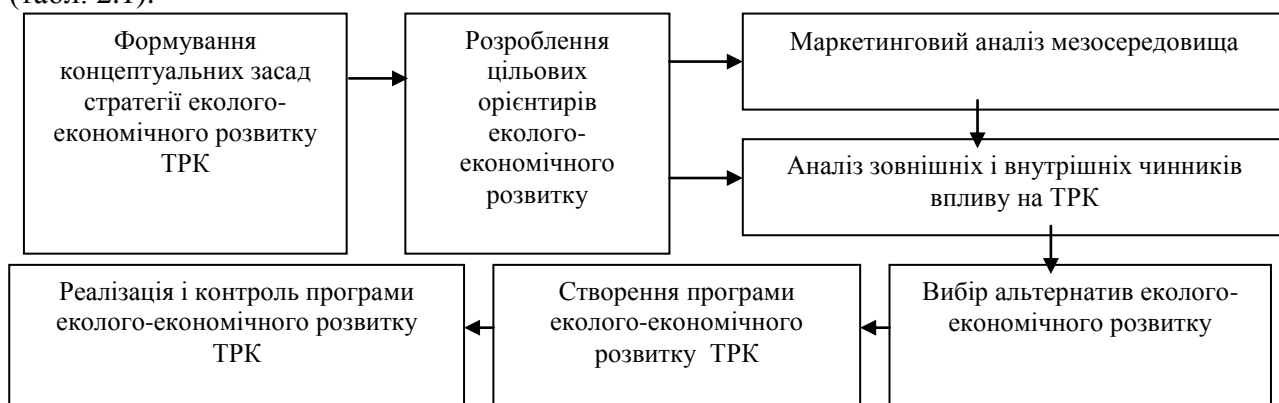

Рис. 2.3. Етапи формування стратегії еколого-економічного розвитку

Джерело: [5]

Враховуючи зазначене, розроблені основні завдання для реалізації стратегії еколого-економічного розвитку туристично-рекреаційного комплексу України (табл. 2. 2).

Ці завдання повинні становити основу механізмів державного регулювання розвитку туристично-рекреаційного комплексу, який включає чотири напрями-важелі [5]:

Таблиця 2.1.

Переваги, недоліки, можливості та загрози розвитку туристично-рекреаційного природокористування

<p><i>Переваги:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – проходження через територію країни міжнародних транспортних коридорів; – наявність національних природних парків; – значні природні ресурси; – привабливі кліматичні умови; – наявність великої кількості культурно-історичних пам'яток 	<p><i>Недоліки:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – несформований рекреаційно-туристичний імідж; – нерозвинена інфраструктура і транспортне забезпечення; – низька якість рекреаційно-туристичних послуг; – відсутність чітко розробленої програми розвитку рекреаційно-туристичної сфери; – забрудненість окремих територій унаслідок аварії на ЧАЕС
<p><i>Можливості:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – використання як транзитної рекреаційно-туристичних комплексів на основі використання природно-заповідного фонду для цілей оздоровлення; – регіональна співпраця в рамках євро-регіонів 	<p><i>Загрози:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – конкуренція з боку сусідніх територій, що пропонують аналогічні або кращі продукти

Джерело: [5]

1. Фінансово-економічні важелі - спрямовані на формування сприятливого кредитного середовища для розвитку підприємницької діяльності в туристичній сфері (складові - запровадження системи мікрокредитування шляхом створення системи кредитних інституцій різних форм власності; пільгове кредитування суб'єктів туристичного бізнесу; державне субсидіювання через запровадження системи державних дотацій туристично-рекреаційного комплексу для зміцнення його фінансово-економічних позицій; лізинг; тренінги з фінансово-кредитних питань для працівників сфери туризму).

2. Організаційні - важелі управління ринковою моделлю з елементами державного регулювання розвитку та активізації господарських процесів у туристичній сфері на загальнодержавному й регіональному рівнях (складові - стратегічне планування розвитку туризму; підтримка зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів туристичної сфери; наукові дослідження ринку туристично-рекреаційних послуг; охорона туристичних ресурсів; гарантування захисту та безпеки туристів; контроль за якістю послуг; кадрове забезпечення).

3. Правові важелі - передбачають загальну організацію і правову регламентацію туристичної діяльності, створення сприятливого нормативно- правового поля для всіх суб'єктів туристичного господарювання шляхом: поліпшення існуючої нормативно-правової бази; удосконалення практики ліцензування, стандартизації, сертифікації, страхування туристичних послуг; узгодження нормативно-правової бази туризму з міжнародним законодавством.

4. Інформаційно-аналітичні важелі – пов'язані з проведенням активних пропагандистських кампаній як для зовнішнього ринку, так і внутрішніх споживачів туристичного продукту (складові - маркетингова й наукова діяльність; інформаційно-довідкова діяльність; реклама, розробка іміджевої туристичної стратегії).

Альтернативні варіанти еколого-економічного розвитку туристично-рекреаційного комплексу

Ефективність використання	Рівень потенціалу		
	високий	середній	низький
Висока	Створення природних туристично-рекреаційних комплексів. Дослідження нових форм господарювання та власності. Стимулювання розвитку підприємництва	Створення форм природно-заповідного фонду, найбільш пристосованих до оздоровлення населення	Дослідження територій, потенційно привабливих для використання в оздоровчих цілях. Розвиток напрямів поліпшення туристично-рекреаційної сфери на основі кліматолікувальних або залучених ресурсів
Середня	Формування іміджу території оздоровчого призначення. Створення природних туристично-рекреаційних комплексів	Розроблення механізму освоєння природних туристично-рекреаційних ресурсів	Дослідження та відновлення історико-культурної спадщини
Низька	Дослідження цільових груп споживачів туристично-рекреаційних послуг. Формування іміджу території оздоровчого призначення. Виявлення та аналіз територій-конкурентів	Розширення можливостей використання залучених ресурсів	Розвиток туристично-рекреаційних сфери на основі антропогенних ресурсів. Пільгове кредитування нересурсомістких напрямів виробництва туристично-рекреаційних послуг

Джерело: [5]

Для стимулювання розвитку ТРК необхідно поєднати державні й регіональні дії щодо подолання існуючих проблем і підвищення ефективності його використання. Напрямами вирішення останніх є такі:

1) органи регіональної влади всіх рівнів серед базових пріоритетів соціально-економічного розвитку мають офіційно визнати розвиток туристично-рекреаційного комплексу, унормувати це положення при доопрацюванні чинних стратегій соціально-економічного розвитку регіонів України (у т. ч. з урахуванням можливості внесення змін до існуючих стратегій на термін до 2020 року). Україна має реальний наявний ресурсний потенціал для розвитку та позиціонування (зокрема, на світових ринках туристичних послуг) за напрямами оздоровчий, промисловий, діловий туризм, етнотуризм, паломництво й інші;

2) з огляду на необхідність стимулювання розвитку сільських (периферійних) територій, потребує розвитку „зелений” туризм, що тісно пов’язано з удосконаленням інфраструктури цього виду туризму (у т. ч. готельного бізнесу, сфери громадського харчування, дорожнього будівництва тощо). „Зелений” туризм дає змогу створити нові робочі місця, відіграє роль інструмента підтримки сільських територій, частково вирішує проблеми сезонної зайнятості в сільській місцевості;

3) розвиток туристично-рекреаційного комплексу на регіональному рівні потребує відповідного рівня та якості готельного бізнесу, транспортної інфраструктури та розвитку сфери обслуговування в цілому;

4) для ефективного використання наявних на місцевому (регіональному) рівні рекреаційних ресурсів доцільно задіяти потенціал міжрегіонального співробітництва (це одночасно сприятиме залученню інвестиційних ресурсів у сферу рекреації й туризму);

5) стимулювання розвитку туристично-рекреаційного комплексу потребує механізмів державно-приватного партнерства (у т. ч. використання потенціалу концесії, оренди, угод про розподіл продукції, створення спільних товариств тощо), має реальні важелі щодо залучення приватних інвестицій в означені сфери регіональної економіки; підвищить рівень соціальної відповідальності бізнесу, створить інституційні гарантії з боку держави щодо безпеки довгострокового приватного інвестування у сферу послуг;

б) на регіональному та загальнодержавному рівнях необхідно організувати інформаційні центри, що займатимуться пропагандою туристично-рекреаційних послуг в Україні, запропонують інформаційну допомогу туристам і рекреантам, наприклад, у поширенні туристичних (рекреаційних) карт і путівників на іноземних мовах. На регіональному рівні доцільно налагодити тісне співробітництво місцевої влади з приватним сектором, а також з регіональними туристичними організаціями та рекреаційними закладами щодо спільного впровадження заходів, необхідних для здійснення ефективного маркетингу, позиціонування туристично - рекреаційних послуг регіону на внутрішньому й світовому ринках. Слід максимально використати потенціал Інтернет-реклами, збільшити асигнування на соціальну рекламу туристично-рекреаційних об'єктів у регіонах України.

Для вирішення системних проблем розвитку природного туристично-рекреаційного комплексу на загальнонаціональному рівні необхідно:

а) удосконалити нормативно-правову базу розвитку туристичної сфери в Україні, у т. ч. ініціювати внесення змін до Закону України «Про туризм», унормувавши визначення промислового, ділового, «зеленого» та інших видів туризму; чітко визначити зміст й особливості організації передбачених різновидів туризму;

б) ініціювати внесення змін до Податкового кодексу України з метою сприяння діяльності підприємців у галузі туризму, покращення оподаткування туристичних послуг, зокрема: введення диференційованих ставок ПДВ на пріоритетні для регіонів види туристичних послуг; звільнення інвестиційних проектів із розбудови туристичної інфраструктури від сплати місцевих зборів;

в) розробити методику та налагодити регулярний моніторинг й оперативно-статистичну звітність у сфері аналізу ринку туристичних та рекреаційних послуг на регіональному й загальнодержавному рівні; створити чітку систему вимірювання економічних показників діяльності туристичної галузі для визначення ефективності її роботи в межах регіону і держави в цілому;

г) оновити механізми державної підтримки в рамках розробки Стратегії розвитку туризму та курортів України до 2020 року з чітким визначенням пріоритетних напрямів піднесення туристичної та рекреаційної сфер, удосконалення туристично-рекреаційної інфраструктури на регіональному та загальнодержавному рівні;

д) створити загальноукраїнський інформаційний сайт, на якому представляти повну інформацію про рекреаційний і туристичний потенціал регіонів держави, задіяти рекламно-інформаційну діяльність для формування іміджу України туристичної, тощо.

Для вирішення локальних проблем розвитку туристично-рекреаційного комплексу на регіональному рівні доцільно:

а) передбачити розробку Стратегії розвитку туристично-рекреаційної сфери з визначенням пріоритетних напрямів кожної області України, заходів маркетингу і реклами туристичної галузі;

б) сприяти задіяння потенціалу державно-приватного партнерства, міжрегіонального і транскордонного співробітництва у процесі стимулювання розвитку туристично-рекреаційного комплексу на регіональному рівні;

в) розробити туристично-інвестиційні карти територій з наведенням розрахунків щодо можливостей реалізації інвестиційних проектів у сфері модернізації інфраструктури туристичного бізнесу.

Реалізація зазначених заходів дасть змогу: стимулювати розвиток малого та середнього бізнесу, підвищити самозайнятість населення; системно задіяти наявний у регіоні

туристичний і рекреаційний потенціал для реалізації прогресивних структурних зрушень на рівні регіональної економіки (у т. ч. збільшити питому вагу сфери послуг у ВРП старопромислових регіонів); стимулювати інвестиційну активність у регіоні (залучити внутрішні та зовнішні інвестиції); сприяти розвитку міжрегіонального співробітництва (як у сфері залучення інвестиційних ресурсів, так і розвитку спільних міжрегіональних рекреаційно-туристичних маршрутів, спільної промоції регіонального потенціалу на зовнішніх ринках); пом'якшити еколого-економічні проблеми регіонів, сприяти становленню „зеленої” економіки (у т. ч. шляхом поступового збільшення використання альтернативної енергетики, запровадження систем енергозаощадження та ефективного енергоспоживання); зменшити рівень безробіття в Україні.

У сучасних умовах господарювання економічне забезпечення раціонального природокористування має реалізовуватись за напрямками, у рамках яких можуть бути розв'язані наступні завдання: корпоратизація природно-ресурсних відносин, оцінка ресурсів, управління природокористуванням, створення сучасних інститутів високоефективного господарювання в природно-ресурсній сфері, обґрунтування і впровадження відповідних економічних, адміністративних фінансових та організаційних механізмів використання й охорони природних ресурсів. Вирішення зазначених завдань в Україні може здійснюватися за таким алгоритмом: дослідження стійкості природних комплексів до антропогенного впливу, визначення критичних порогів нестабільності їх стану, наукове обґрунтування режимів сталого використання природних ресурсів; розробка інноваційних технологічних, технічних, організаційно - правових, економічних й інших рішень, що забезпечують ресурсозбереження, а також прискорене вирішення інших проблем природокористування одночасно з економією бюджетних й інших коштів; наукове забезпечення діяльності органів державного управління, насамперед стосовно вдосконалення механізмів регулювання природокористування і розвитку правової бази; прогнозування стану природно-ресурсного потенціалу, вивчення природи ризиків, що виникають, розробка високоефективних механізмів природокористування, методів і засобів гарантування екологічної безпеки.

Провідну роль повинні відігравати проектні підходи до організації природокористування, фінансизація природно-ресурсної сфери, розвиток сучасних рентних відносин і механізмів природокористування за логістичним підходом із відповідним поєднанням у керованому на кластерно-корпоративних засадах ланцюзі природокористування технологічних процесів виробничого використання, охорони й відтворення природних ресурсів.

Усі ці напрями можуть бути реалізовані тільки за умов їх включення у процеси реальної економіки, в якій нині панують т. зв. капітальні відносини. Формування системи капіталізації природних ресурсів на кластерно- корпоративній основі матиме важливі просторові наслідки для національного господарства загалом і є необхідною умовою функціонування територіальних економічних систем. Ефективність проходження процесу капіталізації залежить від розв'язання проблем у сфері формування фінансової інфраструктури, специфікації прав власності на природні ресурси й похідні від них активи. У цьому зв'язку важливістю набуває визначення основних напрямів корпоратизації управління природними ресурсами як фактору розвитку стратегічного потенціалу нашої держави.

Водночас успішність фінансової системи залежить від здатності постійно відшуковувати та формувати нові потоки активів. У сучасних умовах в Україні природні ресурси можуть стати саме тими активами, на яких будуть створюватися територіальні фінансові системи та фінансово-економічна база сталого розвитку регіонів, необхідна енергія реалізації „зелених” проектів, імплементація засад „синьої” економіки. Ключовим інструментом реалізації довгострокової стратегії капіталізації національних активів може стати формування відповідних державних програм: по-перше, ринкової дооцінки всього капітального майна в країні, включаючи земельні відводи, мінерально-сировинні й біологічні запаси, інші природні фактори з урахуванням їх реальних обсягів і ринкової вартості; по-друге, розвитку ринку капіталу як умови підвищення капіталізації вітчизняних компаній; по-

третє, диференціації прав власності на капітал (у тому числі диверсифікації акціонерної власності), а також системи програм сталого розвитку територій країни.

Природно-ресурсна сфера національного господарства є найбільшим територіально-галузевим комплексом, який включає системи земельних, водних, лісових, мінеральних, природно-рекреаційних та інших видів ресурсів. Тому корпоративні засади розвитку відповідних секторів природокористування, механізми використання й охорони природних ресурсів, процеси капіталізації різних їх видів повинні обов'язково враховувати системні аспекти розвитку кожної складової природно-ресурсної сфери. При цьому загальним базисом формування інституціональної системи сучасного природокористування повинні стати корпоратизація, розвиток рентних відносин, інвестиційно-проектні підходи, удосконалення фіскальних механізмів природокористування через упровадження муніципальних податків у ресурсокористуванні, усебічна ринково-економічна оцінка та капіталізація всіх без винятку природних ресурсів на місцевому, регіональному й загальнонаціональному рівнях.

Джерела інформації

1. Бобровський А.Л. Екологія поверхневих вод: У 2 кн.: Підручник. - Рівне, 2005 - 650 с.
2. Бобровський А.Л. Питання оцінки впливу на навколишнє середовище: Монографія. - Рівне: ТОВ „Принт Хауз”, 2014. – 543 с.
3. Збереження біорозмаїття: традиції та сучасність / Відповідальний редактор Т.Гардашук, Товариство „Зелена Україна”. - К.: Хімджест, 2003. - 120 с.
4. Оптимізація природокористування в 5-ти т.: Навч. посіб. Т. 1. Природні ресурси: еколого-економічна оцінка. / Дорогунцов С.І., Муховиков А.М., Хвесик М.А. - К.: Кондор, 2004. - 291 с.
5. Сучасні напрями економічного забезпечення раціонального природокористування в Україні / [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М.А.Хвесика, д.г.-м.н., проф. С.О.Лизуна; Державна установа „Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”]. - К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 64 с.

2.4. Екологічні аспекти організації туризму в сільській місцевості

Особливістю сучасного життя є мінімізація ризиків шкідливого впливу негативних урбаністичних і техногенних факторів на навколишнє середовище, що в свою чергу впливають на здоров'я людини. В моду входить здоровий спосіб життя, відмова від негативних звичок, вживання екопродуктів, носіння одягу з натуральних тканин. Цей процес зачепив і туризм. Все частіше жителі мегаполісів віддають перевагу відпочинку на природі. Позитивним моментом такого відпочинку є: повернення до звичного для українських пращурів побуту, відпочинок від постійного міського шуму, зміна звичного середовища та діяльності, відхід від стандартного відпочинку у типових готелях. Всі ці позитивні моменти турист може відшукати в сільському зеленому туризмі. Важливість для світової спільноти розвитку екологічного (зеленого) туризму засвідчує той факт, що в 2002 році Організація Об'єднаних Націй заявила 2002-й рік як Міжнародний рік екотуризму в світі.

Дефінування сільського зеленого туризму відбувається у кожній країні по-різному. Досі ще немає єдиного визначення сутності досліджуваного виду туризму, тому автор пропонує розглянути декілька найповніших дефініцій поняття „екологічного або зеленого туризму”. Одне з найперших вітчизняних трактувань екотуризму запропоноване Р.С.Гужиним, М.Ю.Беліковим в 1997 році у такому вигляді: „У основі екотуризму лежить турбота про навколишнє середовище. На перший план виходить організація поїздок з обмеженим числом учасників в природні зони з можливими відвідинами місць, що представляють культурний інтерес з метою реалізації різних проектів охорони і раціонального використання природних ресурсів”. Дане визначення має багато спільного з визначенням Міжнародної організації екотуризму (TIES): „екотуризм - відповідальна подорож в природні зони, області, що зберігає навколишнє середовище і підтримує добробут місцевих жителів”. З огляду на це, автор пропонує також розглянути визначення „сільського зеленого туризму”? запропоноване В.І.Бірквичем, що впливає на основі вище вказаних дефініцій: „сільський зелений туризм - це специфічна форма відпочинку в приватних господарствах сільської місцевості з використанням майна та трудових ресурсів особистого

Наукове видання

Перспективи розвитку сільського та екологічного туризму в Україні

Монографія

В монографії містяться результати детального та всебічного дослідження сучасних трендів в організації та функціонування сільського та екологічного туризму в Україні, а також аналогічних процесів у країнах із розвинутою ринковою економікою, напрямків і пріоритетів їх державної підтримки, інституціонального середовища інноваційного розвитку цього сектору економіки, ролі і значення маркетингової складової у прогнозуванні та побудові стратегії розвитку надавачів послуг сільського туризму.

Монографія розрахована на спеціалістів в області економічних і соціальних відносин і рекомендується до використання аспірантами, студентами вищих навчальних закладів. Робота також зацікавить усіх, хто вивчає інфраструктурну економіку і цікавиться проблемами і новими тенденціями та перспективами розвитку сільського та екологічного туризму в Україні.

Переклади і передруки дозволяються лише за згодою авторів

Громадська організація „Рівненський центр маркетингових досліджень”

Відповідальний за випуск Микитин Тарас Миронович

Формат 60x84 1/8.

Папір офсет.

Гарнітура Times.

Друк офсет.

Ум. друк. арк. 33.

Наклад 110 прим.

Видавець Олег Зень

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

серія РВ №26 від 6 квітня 2004 р.

вул.Кн.Романа, 9/24, м.Рівне, 33022;

0362-24-45-09; 068-0250-674;

olegzen@ukr.net

Видрукувано: ФОП Лецкалюк Ю.О.

вул.В.Чорновола, 17, м.Рівне

33028; тел. 0362-26-76-05.